

печенні маточного розплоду (личинкова стадія) кормом. Теж саме стосується і кількості відкритого розплоду у гніздах сімей, які виховують маток. За умов наявності у гніздах значної частки відкритого розплоду, велика кількість бджіл-годувальниць залучається до його вирощування, а отже, погіршується якість годівлі маточних личинок. Це може бути виражене як у зменшенні відвідувань годувальницями маточних личинок, так і обсягах, а також якості маточного корму, порушенню стабільності мікроклімату в зоні маточників.

Висновок

Для одержання високоякісних бджолиних маток необхідно звертати увагу на стан сімей, яких залучають в якості виховательок. Такі сім'ї повинні, крім встановлених вимог до виховательок (сила, кормові запаси, наявність розплоду та ін.), мати понад 70% бджіл молодого віку, співвідношення відкритого і печатного розплоду має бути, як 1:5.

Одержані результати планується використати надалі для обґрунтування вимог до сімей-виховательок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алпатов В.В. Породы медоносной пчелы. М.: Московское общество испытателей природы. – 1948. – С. 4-58.
2. Билаш Г.Д., Кривцов Н.И. Селекция пчел. М.: Агропромиздат, 1991.-304с.
3. Нуждин А.С. Основы пчеловодства.- 5-е изд., пераб. и доп.- М.: Агропромиздат, 1988- 240с.
4. Таранов Г.Ф. Подготовка семей-воспитательниц. // Пчеловодство. – 1974, №.4 – С.11.
5. Ebadi R., Gary N. Acceotance by honeybee colonies of larvae in artificial queen cells // J. Apic Research. – 1980, 19, 2. –127-132.
6. Pidek A. Czynniki warunkujace jakosc matek w okresie wychowu //Pszczelarstwo. – 43. № 5 .– 16.
7. Skowronek W., Skubido P. Wplyw Warunkow wewnetrznych rodziny wychowujacej I sposobu poddawania larw na liczbe I jakosc uzyckanych matek // Pszczel. Zesz. nauk/ Obb. Pszczel. Pulawach. Jnst. sad I kwiaciar. -1988.-32.- 3-18.

УДК 636.082.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДОБОРУ КОРІВ ПРИ УДОСКОНАЛЕННІ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ

Н.І.ПАНЧЕНКО – аспірант, Сумський НАУ¹

Широке використання у породоутворювальному процесі кращих світових порід великої рогатої худоби призводить до зменшення чисельності поголів'я вітчизняних порід, які є носіями цінних спадкових якостей. Зважаючи на традиції, соціально – економічні та природні

¹ Науковий керівник – професор Ладика В.І.

умови в окремих зонах виправданим залишається розведення комбінованих порід худоби, зокрема симентальської [4].

Симентали – класична порода комбінованого напряму продуктивності, яка оптимально поєднує високу молочну продуктивність та добру м'ясність [5]. Симентальську породу, завдяки її добрим господарсько – корисним ознакам, використовували як материнську при створенні української червоно – рябої молочної породи великої рогатої худоби. Цінні якості симентальської породи визначають можливість її використання не лише у відтворному схрещуванні, а й для подальшого чистопородного розведення.

З метою подальшого удосконалення генеалогічної структури нових порід і типів сільськогосподарських тварин виникла необхідність створення репродукторів відселекціонованих перспективних порід великої рогатої худоби зарубіжної селекції. Відповідно до програми розвитку тваринництва Сумської області в ПСП “Сіґма” Конотопського району було створено репродуктор чистопородної симентальської худоби європейської селекції.

Поставлена мета з удосконалення продуктивних якостей симентальської породи зі збереженням водночас добрих відгодівельних якостей. Найбільш ефективним способом покращення порід та типів худоби є використання великомасштабної селекції.

Підвищення генетичного потенціалу худоби на засадах великомасштабної селекції розподіляється між чотирма категоріями племінних тварин у різних співвідношеннях. Результати досліджень різних авторів [1, 2, 3], одержані на великих масивах молочної худоби, свідчать, що матері корів обумовлюють лише 2-10% успіху селекції. Решта забезпечується використанням кращих племінних бугаїв. При чому 70 – 75% прогресу за рахунок правильного добору бугаїв – лідерів, 25 – 28% - за рахунок добору матерів бугаїв. Це в першу чергу пояснюється кількістю нащадків, яке можна одержати від бугаїв – плідників з використанням штучного осіменіння глибоко охолодженою спермою.

На жаль, добором кращих корів за якістю матерів наступного покоління займаються не всі господарства, у тому числі і племінні. І на це є як об'єктивні, так і суб'єктивні причини, але головними з них є низькі показники відтворення

Тому в останні роки значно більше досліджень приділено саме цьому методу селекційного удосконалення корів, великий відхід ремонтного молодняку в період вирощування, невідповідність умов і темпів вирощування встановленим стандартом.

Мета досліджень – з'ясувати і визначити ефективність використання добору кращих корів як матерів наступного покоління, а також встановити оптимальний рівень інтенсивності добору матерів за основними селекційними ознаками у даної худоби в стаді.

Дослідження проводились на поголів'ї корів симентальської по-

роди ($n=98$) у стаді племрепродуктора ПСП “Сіґма” Конотопського району за результатами трьох закінчених лактацій. Вивчали показники надою, вмісту жиру та кількість молочного жиру. Для цього тварин поділяли на групи залежно від надою та вмісту жиру в молоці.

Молочна продуктивність – це основна властивість молочної худоби, заради якої її розводять.

Симентальська худоба молочного напрямку має досить високу молочну продуктивність (табл. 1).

Таблиця 1 – Молочна продуктивність стада симентальської породи

Група виранжировки (за надоєм), кг	I лактація					В середньому по стаду після виранжировки				
	п	Надій за 305 днів		вміст жиру, %		п	Надій за 305 днів		вміст жиру, %	
		M ± m	Cv, %	M ± m	Cv, %		M ± m	Cv, %	M ± m	Cv, %
до 3500	7	3267,286 ± 53,969	4,370	3,997 ± 0,034	2,236	91	4452,989 ± 49,637	10,633	3,930 ± 0,013	3,262
3501 - 4000	15	3812,667 ± 35,576	3,614	3,970 ± 0,026	2,548	76	4579,368 ± 46,921	8,932	3,922 ± 0,015	3,366
4001 - 4500	42	4261,548 ± 21,184	3,222	3,926 ± 0,018	2,927	34	4971,971 ± 45,211	5,302	3,917 ± 0,026	3,886
4501 - 5000	21	4775,905 ± 31,284	3,002	3,938 ± 0,032	3,754	13	5201,538 ± 31,788	2,203	3,897 ± 0,044	4,146
5001 і вище	13	5201,538 ± 31,788	2,203	3,898 ± 0,045	4,146	-	-	-	-	-
Середн. прод.	98	4368,296 ± 55,650	12,611	3,934 ± 0,012	3,219					

Аналіз одержаних результатів табл.1 свідчить, що корови – первістки симентальської породи стада племрепродуктора ПСП “Сіґма” мають досить високі показники продуктивності. Близько 98% корів відповідають стандарту породи згідно з інструкцією з бонітування. Але розподілення надою йде досить нерівномірно. Слід відмітити також, що в стаді не зустрічались первістки з надоєм за 305 днів вище 5500 кг молока, тобто мінливість надою незначна, на що також вказує коефіцієнт мінливості, при такому рівні досить складно ефективно проводити селекційні заходи. Дослідження показують, що при виранжировці тварин з продуктивністю нижче 3500 кг за лактацію (7%) маточного поголів'я, селекційний диференціал підвищується близько 2% від середньої продуктивності по стаду.

За рівня виранжировки 22%, селекційний диференціал підвищується до 211 кг, що становить близько 5% від середньої продуктивності. Наступна група тварин, яких у стаді найбільший відсоток, близько 43%. Оскільки середня продуктивність знаходиться в межах да-

ної модальної групи і селекційний диференціал при цьому значно підвищується до 603 кг (14%), але такої кількості тварин, яких треба виранжирувати або вибракувати ні теоретично, ні практично господарство не може собі дозволити у зв'язку з можливістю одержати необхідної кількості ремонтних телиць і неможливістю їх додаткової закупівлі. Але слід звернути увагу на те, що з підвищенням інтенсивності добору за надоєм, можна погіршити вміст жиру в молоці. І як свідчать дані таблиці 1, тварини з надоєм менше 3500 кг мали вміст жиру на 0,063% більше, ніж у середньому по стаду. Тварини другої групи перевищували на 0,036 середні показники. А тварини модальної групи вже дещо поступалися середнім, але всі ці різниці досить незначні і статистично невірні.

У таблиці 2 наведено результати ефективності різної інтенсивності добору у корів – первісток за вмістом жиру в молоці.

Таблиця 2 – Ефективність добору за вмістом жиру в молоці

Група виранжировки (за жиром), %	І лактація					У середньому по стаду після виранжировки				
	п	вміст жиру, %		Надій за 305 днів, кг		п	вміст жиру, %		Надій за 305 днів, кг	
		M ± m	Cv, %	M ± m	Cv, %		M ± m	Cv, %	M ± m	Cv, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
до 3.8	15	3,730± 0,010	1,310	4751,53± 126,96	10,350	83	3,971± 0,010	2,462	4299,036± 58,702	12,440
3.81 - 3.85	8	3,836± 0,004	0,276	4589,125± 181,129	11,780	75	3,986± 0,011	2,298	4268,093± 61,017	12,381
3.86 - 3.90	18	3,882± 0,004	0,426	4295,167± 129,970	12,838	57	4,019± 0,011	1,987	4259,544± 69,638	12,342
3.91 - 3.95	10	3,923± 0,004	0,319	4387,900± 148,271	10,69	47	4,040± 0,011	1,800	4232,234± 78,428	12,704
3.96 - 4.0	19	3,981± 0,003	0,334	4334,947± 95,919	9,65	28	4,080± 0,013	1,701	4162,536± 113,944	14,485
4.01 - 4.15	25	4,060± 0,008	0,928	4081,680± 114,806	14,06	3	4,240± 0,040	1,634	4836,333± 252,205	9,032
4.16 і вище	3	4,240± 0,040	1,634	4836,333± 252,205	9,03	-	-	-	-	-
Середн. прод.	98	3,934± 0,012	3,219	4368,296± 55,650	12,611					

Аналіз одержаних результатів показує, що краще поєднання вмісту жиру в молоці і надою за 305 днів лактації спостерігається у тварин з вмістом жиру вище 4,16%, але таких тварин у стаді всього 3%, по інших групах просліджується чітка тенденція зменшення продуктивності з підвищенням вмісту жиру в молоці і ця різниця суттєва і вірогідна (P>0,95, 0,99). Але при виранжировці гірших тварин за вмістом жиру, хоч і просліджується спрямованість до зменшення загального надою на 137 кг, вірогідності не встановлено.

Таким чином, з вищенаведеного випливає, що у стаді корів ПСП “Сігма” Конотопського району, для підвищення генетичного потенціалу продуктивності як досить ефективний захід можна використовувати добір кращих корів як майбутніх матерів.

Звичайно, чим інтенсивніший добір, тим його ефективність вища, але господарство за рахунок власних резервів у змозі проводити виранжировку на рівні 20 – 25%, що дає можливість за рахунок тільки цього методу додатково одержувати селекційний ефект в поколінні близько 45 – 50 кг молока. Також слід сказати, що у даному стаді слід проводити добір матерів за продуктивністю з урахуванням вмісту жиру в молоці, оскільки це більш ефективніше. Добір водночас за двома цими ознаками суттєво знизить ефективність добору.

Подальша племінна робота із симентальською худобою в господарстві повинна бути спрямована на формування генеалогічної структури; оцінку росту та розвитку молодняка, оцінку племінної цінності, продуктивних та технологічних ознак, типу будови тіла та відтворної здатності корів.

Для успішної адаптації поголів'я симентальської худоби та її потомства у наступних генетико – екологічних генераціях важливим є створення оптимальних умов годівлі та утримання тварин, профілактика їх захворювань. Доцільне збільшення чисельності поголів'я тварин бажаного типу з великим продуктивним довголіттям, удосконалення масиву симентальської худоби України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОХ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Басовський М.З., Рудик І.А., Буркат В.П. Вирощування, оцінка і використання плідників. К.: Урожай, 1992. – 216с.
2. Жебровский Л.С. Селекционная работа в условиях интенсификации животноводства. – Л.:Агропромиздат, Ленинградское отделение, 1987.- 246 с.
3. Генетические основы селекции животных / В.Л. Петухов, Л.К. Эрнст, И.И. Гудилин и др.; Под ред.В.Л. Петухова, И.И. Гудилина. – М.: Агропромиздат, 1989.- 448с.
4. Зубець М.В., Буркат В.П., Мельник Ю.Ф. та ін. Концепція розробки програми селекції в скотарстві України // Науково – виробничий бюлетень “Селекція”. – К., 1997. – С. 7-13.
5. Винничук Д.Т. Перспективы развития симментальской породы //Методи створення порід і використання сільськогосподарських тварин. – Харків, 1998.- С. 34-36.